

Afgiftekantoor
Antwerpen X

Driemaandelijkse
Nieuwsbrief voor
EPITAAF-leden

Nummer 17
okt./nov./dec. 1992
5de jaargang

EPITAAF

vereniging voor funeraire archeologie

Woord vooraf

Het Kerkhof van Sint-Fredegandus te Deurne is veelbesproken. Michiel Heirman leidt er ons op 24 oktober (zie agenda op blz. 8) langs vele merkwaardige grafmonumenten. Hij brengt een boeiend verhaal over rijkdom, verval, en mogelijke 'toekomst' van deze unieke maar bedreigde begraafplaats.

Aansluitend bij onze activiteit van 26 september j.l. geeft Eugène Warmenbol ons een overzicht van de graven van maçons en de maçonnieke graven op het Antwerpse Schoonselhof.

De vaste rondleidingen op het kerkhof van Laken, elke eerste zaterdag van de maand, zijn stilaan een vertrouwd gegeven in onze agenda. Toch kunnen wij na één jaar al een evaluatie maken. Hieruit blijkt dat tijdens de vakantie maanden - juli en augustus - en ook in het putje winter - december en januari - de opkomst mager is. In die maanden worden er dan ook geen rondleidingen meer gepland.

Inhoud

Graven van maçons en maçonnieke graven op het Antwerpse Schoonselhof	2
Project voor de restauratie van het grafmonument Jozef Lies (Schoonselhof)	5
Wij herdenken	6
Uitgelezen	7
Zevenmaal het Requiem van Gabriel Fauré	7
AGENDA	8

Antwerpen-Schoonselhof. Grafmonument Jozef Lies (1866) door Jacques De Braekeleer, opgericht op de voormalige Stuivenbergbegraafplaats, rond 1893 verhuisd naar het Kiel en in 1935 naar het Schoonselhof. Foto Bert Bracke.

Graven van maçons en maçonnieke graven op het Antwerpse Schoonselhof

Het decreet van 26 juni 1784, uitgevaardigd door keizer Jozef II en dat van 12 juni 1804, uitgevaardigd door Napoleon Bonaparte veranderden het funeraire landschap ten gronde. Kerkhoven in de stad raakten buiten gebruik en **begraafplaatsen buiten de stadsmuren** kwamen ze vervangen. Zo ontstonden vanaf het begin van de 19de eeuw de meest romantische begraafplaatsen, waaronder het toonaangevende Parijse Père Lachaise, ondertussen door de stad omsingeld. In de omgeving van Antwerpen kwamen in 1784 de Stuivenbergbegraafplaats en in 1786 de Kielbegraafplaats tot stand. Een bijzonderheid van deze nieuwe begraafplaatsen was hun opdeling naar de geloofsbelijdenis van de overledenen. Er was ook een **uithoek** voorzien voor ongedoopten,

zelfmoordenaars en **vrijdenkers**: de "hondenhoek": zoals hij in de volksmond genoemd werd. Iemand zoals kunstschilder Jozef Lies, gestorven in 1865, die, zoals algemeen bekend, bij zijn doodstrijd de bijstand van een priester niet hoefde, kwam hier onherroepelijk terecht.

Maar dat is verleden tijd en ondertussen werden zowel de Stuivenbergbegraafplaats in 1895, als de Kielbegraafplaats in 1936, gesloten. Een aantal grafstenen van bekende Antwerpenaars moet van het ene naar het andere zijn overgebracht. Vanaf 1938 kwam de grote verhuus naar de nieuwe stedelijke begraafplaats, het **Schoonselhof**. De uitgestrekte gronden werden in 1911 door de stad Antwerpen aangekocht, blijkbaar door toedoen van

Frans Van Kuyck, schepen verantwoordelijk voor de "Beaux Arts" en de "Plantations communales", en, ironisch genoeg, ook de eerste Antwerpenaar, én vrijmetselaar, die er in 1915 zou begraven worden.

Hier is dan ook geen sprake meer van een "hondenhoek", en op de ereperken van het Schoonselhof, maar daar niet alleen, vinden we verspreid tussen de andere graven de grafzerken van **vrijdenkers en vrijmetselaars**. Het is evenwel duidelijk dat de meeste maçons er niet aan hielden hun hoedanigheid van vrijmetselaar al te duidelijk naar voor te brengen. Noch op het graf van oud-burgemeester Jan Van Rijswijck, overleden in 1906, noch op dat van Camille Huysmans, gestorven in 1968, wordt verwezen naar hun carrière in de vrijmetselarij.

3

Evarist Allewaert (foto 1), die in 1889 het eeuwige Oosten ver-voegde. Zijn graf is niet toevallig bijna identiek aan dat van Friedrich Fröbel, naar wiens leer Allewaert als schepen van onderwijs in Antwerpen de eerste stedelijke kindertuinen oprichtte. Een kubus met daarop een cilinder en een bol "zijn de tweede speelgave". Maar de aanwezigheid van de typisch maçonnieke vijfpuntige ster op de bol nodigt uit tot een "seconde lecture", hoewel het mogelijk toch vergezocht is de opbouw van dit graf te vergelijken met die van de twee losstaande kolommen die de ingang van elke loge flankeren.

Maçonnieke graven zijn uiteinde-lijk zeldzaam, dit in tegenstelling tot graven van maçons.

Het meest merkwaardige blijft dat van Isidore Eyerman (foto 2), "conservateur des hypothèques", overleden in 1890, wiens monu-ment het voorwerp is geweest van "la première cérémonie publique de la maçonnerie dans la vallée d'Anvers". Het gedenkteken moest een tastbare getuigenis worden "pour le monde profane, de l'influence indiscutable de la Maçonnerie dans les évolutions sociales ...". "(Les pierres à peine taillées (du socle) représentent notre œuvre", luidt het, "elles nous disent combien il reste à faire; mais elles diront aussi notre puissance et notre force aux profanes, en leur montrant que nos bases sont la science et la fraternité." Naast het monument van de familie Goblet d'Alviella te Court-Saint-Etienne (Brabant), tussen 1885 en 1887 opgericht voor Eugène Goblet d'Alviella, is deze constructie waar-schijnlijk het meest complexe in zijn genre, met vergelijkbare verwerking van voornamelijk Egyptische en Indische bouwelementen. Beide mo-numenten zijn het werk van archi-tect Adolphe Samyn (1842-1903), die ook bouwmeester was van de Brusselse tempel in de Peterselie-straat, opgericht in 1877-78.

Toch is het zo dat ook op een be-graafplaats een vrijmetselaar zich als dusdanig kenbaar kan maken aan de hand van "tekens en aanrakin-gen", waarbij we van dit laatste dan maar "aanrakingspunten" zullen maken. Zo zijn er symbolen die dui-delijk specifiek zijn voor de vrijmet-selarij, en dat zijn niet alleen de alom bekende passer en winkel-haak, die op het Schoonselhof zelfs occasioneel de naam van een atelier dragen zoals "Les Amis du Com-merce et La Persévérance Réunis" op het graf van de familie Alphonse Melgès, of "Marnix van Sint-Aldegonde" op dat van de familie

Adolf Dumont-Duggan. Zo zijn er zelfs types monumenten die (nage-noeg) uitsluitend door vriendenkers en vrijmetselaars, of beter, niet-katholieken, gekozen worden, zoals de obelisk, getuige van de Egyptomanie die dan ook in de vrijmetselaarstempels heerste. Zeer typische voorbeelden zijn de graf-monumenten van dichter en gemeenteraadslid Jan Van Beers, gestorven in 1888, en van Frans Gittens, toneelschrijver en gemeenteraadslid, overleden in 1911.

Een zeer apart monument is dat van

Het meest verrassende is dat van de

familie Harry Peeters-Groesser (foto 3), waarvan de auteur ons tot nu toe onbekend blijft en waar blijkbaar niet zoveel rond te doen was. Harry Peeters was publicist en zat tesamen met August Michiels en Jan Van Beers, "grote heren uit het vrijzinnig landschap te Antwerpen", op het ... Klein Seminarie te Mechelen. Het graf verdient alle aandacht, al was het maar omdat het wellicht van voor de Eerste Wereldoorlog dateert, en dus met zijn stapeling van driehoeken op zijn minst als modernistisch mag bestempeld worden. Het is overigens al even programmatisch opgevat als dat van Eyerms, met op de zijden van de onderste driehoek het klassieke "Vrijheid, Gelijkheid, Broedermin", op die van de middelste "Waarheid, Wetenschap, Ontvoogding" en op die van de bovenste "Licht, Recht, Rede". Het geheel is bekroond door de vlam van het Vrij Onderzoek.

Het laatste maçonnieke graf is dat van de in 1964 overleden Carlo Buysaert, een ontwerp van beeldhouwer Mark Macken (1913-1977). De grafplaat stelt de zogenaamde mozaïeke vloer van de tempel voor en de zerk neemt de vorm aan van de kubieke steen, die hier wellicht het zinnebeeld is van de maçon in de tempel. De man was zeilmaker en gemeenteraadslid. Voor zover we weten, heeft hij geen vooraanstaande rol gespeeld in de vrijmetselarij. Toch werd voor een uitgesproken maçonniek graf gekozen, wat overall een grote zeldzaamheid geworden is, al was het maar omdat vrijmetselaars nu over het algemeen voor crematie kiezen (het crematorium van het Schoonselhof werd in 1983 in gebruik genomen).

We houden het hier bij deze drie graven, want is drie niet het maçonnieke getal bij uitstek, en gaat het hier niet over "les frères trois-points" ?

Ter afsluiting keren we nog even terug naar de **graven van maçons**, dat wil zeggen, de graven die voor vrijmetselaars opgericht werden,

maar waar geen maçonnieke symboliek in verwerkt werd, tenzij de passer en winkelhaak.

We stelden dat sommige grafvormen haast onvoldoende zijn om de eigenaar van het graf als vrijdenker of vrijmetselaar te identificeren. Het blijkt dat de **keuze van architect, beeldhouwer of bronsgieter** ook niet onschuldig is en de graven van maçons meestal door broeders gezet en gekapt werden. Op de obelisk opgericht ter ere van onderwijzer en journalist Arthur Cornette Sr., overleden in 1907, prijkt aldus een bronzen plaat met zijn portret gesigineerd Frans Joris (1851-1914), en die vinden we terug als beeldhouwer van het monument van Ernest Allewaert, ingehuldigd in 1890, dat nu het Antwerpse stadspark siert, maar ontworpen werd als grafmonument. Frans Joris was ongetwijfeld een "frère à talents" en graven die zijn signatuur dragen zullen over het algemeen wel graven van maçons zijn. Aan het monument van Cornette had diens loge overigens financieel bijgedragen, maar dan op voorwaarde dat "op het grafmonument de maçonnieke tekens mogen voorkomen", namelijk de passer en winkelhaak op de sokkel.

De mooie treurende vrouwenfiguur op het graf van de familie Adolf Dumont, waarschijnlijk opgericht in 1897, is een werk van Arthur Pierre, evenals de buste van de in 1936 gestorven kolengroothandelaar Dumont, die het geheel bekroont. Arthur Pierre (1866-1938) komen we ook nog tegen als beeldhouwer van het gedenkteken opgericht boven het ossuarium van perk U, waarin de op de Kielbegraafplaats ontgraven beenderen bijeengebracht werden. Arthur Pierre was lid van de loge "Les Élèves de Thémis" en ongetwijfeld één van de meest talentvolle grafbeeldhouders van België. Ook zijn cliënteel bestond voor een groot deel uit liberalen en maçons, maar dan toch ook weer niet uitsluitend. Hij is het

ook die het beeldhouwwerk leverde voor het monument van Peter Benoit (gestorven in 1901) op het Schoonselhof. Hoewel deze te Antwerpen in vrijzinnige kringen evolueerde, in het gezelschap van vrijmetselaars zoals Julius de Geyter en Frans Gittens, staat het vast dat hij in feite nooit ingewijd werd...

Onze beperkte keuze uit een rijkdom van historisch en soms kunsthistorisch belangrijke graven zal wel duidelijk gemaakt hebben, zo hopen we toch, wat voor een rijk patrimonium op Schoonselhof voorhanden is, te meer dat we een gelijkaardig betoog zouden kunnen houden over vele andere groepen graven. Het hoeft hier dan ook niet nogmaals uitgelegd te worden wat de gevolgen zijn van de wet van 20 juli 1971, die een einde gemaakt heeft aan de "eeuwigdurende concessie". Wanneer er geen nazaten meer zijn om de monumenten te onderhouden of hun herstel te bekostigen zijn ze, zoals geweten, op zijn minst ernstig bedreigd, zo niet onherroepelijk verloren, tenzij anderen, en dat kan de vzw Epitaaf zijn, er voor gaan zorgen.

Maar zijn de broeders en de zusters geen "familie", of dan toch nazaten van de grote en kleine maçons uit het verleden, en als dusdanig niet de aangewezen bewaarders van dit erfgoed ? Het is spijtig genoeg zo dat de zich zo op traditie beroepende maçons over het algemeen hun nochtans glorieus geschiedenis niet of nauwelijks kennen en hun voorgangers in de tempel niet kennen of herkennen. Maar er komt blijkbaar een kentering, en vanuit één atelier in het Antwerpse, "Les Amis du Commerce et La Persévérance Réunis" zouden stappen ondernomen worden. Misschien is er in dit atelier wel een hoger bewustzijn wat patrimonium betreft : het zag in 1982 zijn prachtige Egyptiserende tempel onder de slopershamer verdwijnen.

Tekst en foto's : Eugène Warmenbol.

Project voor restauratie van het grafmonument Jozef Lies (Schoonselhof) bekroond door de Koning Boudewijnstichting

Onder de titel "Monumenten wij zorgen ervoor" lanceerde de Koning Boudewijnstichting ook in 1992 weer een campagne die de herwaardering van ons patrimonium beoogt en kadert in haar programma "Bouwkundig Erfgoed".

Epitaaf diende een dossier in voor restauratie van het grafmonument van de historie-schilder Jozef Lies (1821-1865). Dat dossier kwam tot stand in samenwerking met Antoon van Ruyseveldt en werd rijk gestoffeerd met biografische, iconografische en fysische gegevens.

Oorspronkelijk was het monument opgericht op de voormalige Stuivenbergbegraafplaats, rond 1893 werd het verplaatst naar de Kielbegraafplaats, om tenslotte, bij de sluiting van deze laatste in 1935, te verhuizen naar de huidige standplaats op het Schoonselhof. De als buste voorgestelde figuur van kunstschilder Jozef Lies staat opgesteld op een klassieke zuil en

wordt omgeven door twee allegorische vrouwelijke figuren die verwijzen naar de onsterfelijke roem van de kunstenaar. De beeldengroep is gesigneerd Jacques de Braekeleer, neef van de bekende schilder Ferdinand De Braekeleer (1792-1883), en gedateerd 1866.

Het grafmonument is vervaardigd in een zachte kalksteen die (vermoedelijk reeds van bij het begin) beschildderd is. De sporen van afbrokkeling situeren zich vooral onderaan de beeldengroep. Epitaaf is inmiddels al vertrouwd met deze problematiek. De ervaringen opgedaan met de restauratie van het Ghémarmonument te Laken kunnen hier zeer nuttig zijn.

Het steeds toenemende succes van de campagne "Monumenten wij zorgen ervoor" maakte dat er ruim 200 projecten waren ingediend. De jury stond voor een moeilijke taak om uit de zeer uiteenlopende voorstellen (restauraties van molens,

orgels, kerken, begijnhoven, industriële gebouwen, opgravingsites en noem maar op) een keuze te maken. Ongetwijfeld was de ervaring die Epitaaf in deze materie heeft opgebouwd en haar uitstraling een doorslaggevend argument om dit project te weerhouden. Voor de restauratie van dit grafmonument werd de som van 150.000,- fr. toegekend. Deze prijs kan de restauratie op gang brengen maar is natuurlijk ontoereikend om het totale project te bekostigen. In een eerste raming kwam men immers tot het bedrag van 400.000,- fr.

Bij deze doen wij daarom ook een oproep naar kandidaat-sponsors! De restauratie kan immers slechts tot een goed einde gebracht worden in zoverre de aanvullende fondsen gevonden worden. Wij houden u zeker en vast op de hoogte van het verder verloop.

Linda Van Santvoort.
Foto : Bert Bracke.

Wij herdenken

Op 28 oktober

HUGO NESTOR VERRIEST,

Vlaams schrijver

° Deerlijk 25 november 1840

† Ingooigem 28 oktober 1922

Verriest was een markante, zoniet militante figuur in de vroege Vlaamse Beweging. Een politieke leider in soutane, welhaast symbolisch voor het heroïsch-romantische flamingantisme van die tijd. Hij en zijn broer Gustaaf, arts en letterkundige, hadden beiden Gezelle tot leraar en hijzelf telde Albrecht Rodenbach tussen zijn studenten: drie generaties, een niet gering potentieel aan cultuurgerichte strijders voor de Vlaamse zaak.

H. Verriest werd in 1864 tot priester gewijd, was leraar van 1864 tot 1867 in Brugge en van 1867 tot 1877 aan het Klein Seminarie te Roeselare. Albrecht Rodenbach was er toen de leidende kracht van de studentenbeweging 'De Blauwvoeterij' en haar strijdkreet 'Vliegt de blauwvoet? Storm op zee!' heeft nog lang nageklonken in de Vlaamse middens. Van 1877 af was Verriest directeur van een nonnenkonvent te Heule, nadien principaal van het kollege te Ieper, vervolgens pastoor, in 1888 te Wakken en anno 1895 te Ingooigem.

Het tijdschrift 'De Vlaamsche Vlagge' van de studentenbeweging in West-Vlaanderen stond van 1877 tot 1881 onder zijn leiding en hij was medestichter van het weekblad 'De Nieuwe Tijd' (1896-1901) dat een ruime, algemeen vormende cultuur voorstond. Verriests literair werk verdween goeddeels onder het stof der jaren. Het omvatte o.m. 'Twintig Vlaamse Koppen' (1901), een aantal niet gebundelde gedichten, 'Drij geestelijke voordrachten' (1899), 'Regenboog uit andere kleuren', 'Op wandel' (1903), 'Voordrachten' (1904) enz.

Zijn grafmonument bevindt zich tegen de kerkmuur te Ingooigem.

Op 19 november

AUGUST SNIEDERS,

Vlaams schrijver

° Bladel 8 mei 1825

† Borgerhout 19 november 1904

August Snieders, broer van Renier, begon zijn loopbaan als letterzetter te 's-Hertogenbosch, nadien van 1842 tot 1845 te Antwerpen bij het nog jonge 'Handelsblad van Antwerpen'. Reeds in 1845 werd hij redacteur bij die krant. Anno 1849 bracht hij het tot hoofdredacteur en zou dit een halve eeuw lang, tot 1899 blijven. Gedurende deze periode maakte hij er een van de meest gezaghebbende Vlaamse kranten van.

Bovendien was hij literair bedrijvig. Nauwelijks 26 jaar publiceerde hij 'De arme schoolmeester' en daarop volgden o.m. de verhalen 'Avond en morgen' (1860), 'In 't vervallen huis' (1867), 'Oud speelgoed' (1878), 'Fata morgana' (1887) ... Hij schreef bovendien enkele historische romans die, zoals het in 1869 verschenen 'Op den toren' of het in 1889 gepubliceerde 'Onze boeren in 1798' best de tijd wisten te trotseren. Hij liet een vrij omvangrijk oeuvre na, waarbij o.m. de romans 'De gasthuisnon' (1855), 'Het zusterke der armen' (1867), 'De speelduivel' (1870), 'De heer van het kasteel' (1872) enz. Werken zoals 'Alleen in de wereld' (1880) en 'De nachtraven' (1884) waren toen zeer populair, vooral dan in Antwerpen, welke stad er de achtergrond van vormde.

Snieders'oeuvre is alleszins een produkt van de Vlaamse Romantiek, een vorm echter die inhoudelijk niets afdoet van zijn persoonlijke kijk op het leven van de gewone mens. In 1884 werd hem het eredoctoraat van de Katholieke Universiteit Leuven toegekend.

Schoonselhof, Perk R (ereperk kunstenaars), Antwerpen.

Het graf van

FRITS VAN DEN BERGHE bevindt zich op de Westerbegraafplaats te Gent (zie Nieuwsbrief nr. 16).

Op 25 december

GEORGES RODENBACH,

Frans-Belgisch dichter en romancier

° Doornik 16 juli 1855

† Parijs 25 december 1898

G. Rodenbach stamde uit een voornaam Vlaams geslacht (van Duitse oorsprong) dat teruggaat tot een zekere Ferdinand Rodenbach, chirurgijn te Roeselare (1714-1783), die de stamvader zou worden van meer dan één merkwaardige persoonlijkheid in dit land, zo ondermeer Albrecht Rodenbach en diens broer Ferdinand. G. Rodenbach bracht zijn jeugdjaren door in Gent en vestigde zich in 1887 te Parijs.

Van zijn hand is de bekende roman 'Bruges-la-Morte', een werk dat hem al gauw een benijdenswaardige plaats bezorgde tussen de toonaangevende literatoren van zijn tijd. In dit werk overheersen weemoed, verinnerlijking, verlangen, elementen die men graag verpakt tot die bijzondere vorm van nostalgie die het negentiende-eeuwse 'Fin-de-siècle' kenmerkte. Het toenmalige Brugge, nog half ingedommeld, was als geknipt voor de sfeer die Rodenbach wilde oproepen. De roman sloeg in, kende tientallen herdrukken, werd in meerdere talen vertaald, herhaaldelijk verfilmd, voor toneel bewerkt, zelfs voor een opera en ... een stripverhaal.

Rodenbachs totale oeuvre omvat zowel proza als poëzie, essay als toneel. Uit zijn werk:

Proza: 'L'art en exil' (1889),

'Bruges-la-Morte' (1892), 'Le

carrionneur' (1897) enz.

Poëzie: 'Les tristesses' (1879), 'La

mer élégante' (1881), 'L'hiver

mondain' (1884), 'La jeunesse

blanche' (1886), 'Je règne du

silence' (1891), 'Le voyage dans les

yeux' (1893), 'Les vies encloses'

(1896), 'Le miroir du ciel natal'

(1898) enz.

Zijn grafmonument op het Parijse 'Père-Lachaise' is een merkwaardigheid op zichzelf!

Filip Tas

Uitgelezen

Het lentenummer van **Monumenten en Landschappen** (mei-juni '92). Tweemaandelijks tijdschrift van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Departement Leefmilieu en Infrastructuur. Administratie Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, 11e jaargang, nr.3 was zo goed als integraal gewijd aan het funerair erfgoed.

Michiel Heirman (Epitaaflid) en Patrick Vissers brengen in een rijk gestoffeerd en geïllustreerd artikel onder de titel "*Het Sint-Fredeganduskerkhof te Deurne. Is er leven na de dood?*" zowel de geschiedenis en de ontwikkeling van deze veelbesproken begraafplaats als een gedetailleerd overzicht van enkele zeer merkwaardige monumenten. De grondige en wetenschappelijke aanpak maakt dat hier weer een belangrijke bijdrage wordt geleverd tot een

betere kennis van het funeraire patrimonium. M-&-L-huisfotograaf O. Pauwels verzorgde de fotografie.

Aansluitend hierbij plannen wij een bezoek aan het Sint-Fredegandus-kerkhof op 24 oktober waar Michiel Heirman ons persoonlijk zal begeleiden.

Epitaaflid Lode De Clercq bracht in onze Nieuwsbrief reeds eerder verslag uit over de restauratie van het Ghémarmonument. Dat dit experimentele project nu tot een goed einde is gebracht en we hier van "pionierswerk" kunnen spreken was ongetwijfeld een voldoende aanleiding om er uitvoeriger op in te gaan. In zijn artikel "*De restauratie van het Ghémarmonument op het Kerkhof van Laken*" laat hij ons kennis maken met de familie Ghémar en de beeldhouwer Albert-Ernest Carrier Belleuse. De restauratie wordt er in al zijn technische

details uit de doeken gedaan. Deze bijdrage is rijk gestoffeerd met documenten en foto's van vóór, tijdens en na de restauratie. Die fotografie kwam mede tot stand in samenwerking met Epitaaflid Pol De Prins.

In de binnenkrant van dito tijdschrift wordt daarenboven nog melding gemaakt van de bescherming van het *oud kerkhof van Lier* (Mechelpoort). An Malliet geeft een korte situering en beschrijving.

Het nummer kan besteld worden bij M & L, Zandstraat 3, 1000 Brussel, met vermelding 'M & L nr. 11/3, mei-juni '92' door overschrijving van 220 fr. op rekening nr. 470-0278201-29.

Zevenmaal het Requiem van Gabriel Fauré

- Zondag **18 oktober**, 15u
Kerk van O.L.V.-over-de-Dijle,
Mechelen
door O.L. Vrouwkoor
- Vrijdag **23 oktober**, 20.30u
Sint-Hilariuskerk, **Mullem**
door Cantabile en
Sint-Hilariuskoor
- Woensdag **28 oktober**, 20u
Casino, **Beringen**
door Sint-Maartenskoor en
-orkest
- Vrijdag **30 oktober**, 20u
Conservatorium, **Gent**
door Cantabile en
Londerzeels Jeugdorkest
- Zaterdag **31 oktober**, 20u
Sint-Walburgakerk, **Veurne**
(+ motetten rond dood en
eeuwig leven)
door Beauvarletkoor
- Vrijdag **6 november** en
Zondag **8 november**,
telkens om 20u
Vlaamse Opera, **Antwerpen**
door Koor en Orkest van de
Vlaamse Opera

Kaft M & L : Deurne, Sint-Fredeganduskerkhof. Grafmonument van volksdichter Andreas De Weerd. Op de achtergrond rechts, het graf van de familie Bonaert-Lieken. Foto O. Pauwels.

Agenda

Zaterdag 3 oktober 1992, 10.30 uur :

Rondleiding op het kerkhof van LAKEN.

Afspraak aan de ingang, O.-L.-Vrouwvoorplein.

Zaterdag 24 oktober 1992, 10.30 uur :

Rondleiding op het Sint-Fredeganduskerkhof te Deurne.

door Michiel Heirman

Afspraak aan de ingang van het kerkhof.

Zondag 1 november 1992, 9.00 - 16.00 uur :

Openstelling van het atelier Salu, O.-L.-Vrouwvoorplein, Laken.

Een gelegenheid om eens langs te komen en je te vergewissen van hoe het nu staat met de uitbouw van het Centrum voor Funeraire Archeologie.

Zaterdag 7 november 1992, 10.30 uur :

Rondleiding op het kerkhof van LAKEN.

Afspraak aan de ingang, O.-L.-Vrouwvoorplein.

Wij hervatten de maandelijkse rondleidingen op het kerkhof van Laken op zaterdag 6 februari 1993.

Wij verzoeken U op voorhand in te schrijven door overschrijving op rekeningnummer 068-2039260-56 van Epitaaf, 1020 Brussel, met vermelding van datum, activiteit en aantal personen.

Prijs : Leden 75 BEF / Niet-leden 150 BEF.

EPITAAF vzw

Onze-Lieve-Vrouwvoorplein 16
1020 Brussel

Jaarabonnement :

450 BEF door overschrijving op rekening 068-2039260-56 van Epitaaf met vermelding van naam, adres en jaartal.

Giften :

Giften voor het inrichten van een Museum voor Grafkunst en voor het restaureren van grafmonumenten zijn steeds welkom op rekening 000-0000004-04 van de Koning Boudewijnstichting, met vermelding 'Programma Bouwkundig Erfgoed' én specificering 'Restauratie Salu' of 'Restauratie Grafmonumenten'. Indien U zou wensen dat uw gift voor de restauratie van een specifiek monument wordt aangewend, is voorafgaandelijk overleg noodzakelijk. Een attest voor fiscale aftrekbaarheid wordt binnen een termijn van dertig dagen na ontvangst van de gift aan de schenker opgezonden.

Redactie :

Bert Bracke, Karel Roelants, Filip Tas, Linda Van Santvoort, Martine Wynants.
Met medewerking van Eugène Warmenbol.
Deze nieuwsbrief werd gezet en gedrukt door Carto, 1210 Brussel.
V.U. Linda Van Santvoort,
O.-L.-Vrouwvoorplein 16, 1020 Brussel.